

Dr. Uğur Uruşak

Kırklareli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Öğretim Üyesi

SUÇUN ÖGELERİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
GİRİŞ.....	1
I. ÖN BENİMSEMELER	3
A. Hukukun üzerine oturduğu temel	3
B. Hukukun ve (Eylemin Gelişimi İçin İçine Bırakıldığı) Dış Dünyanın Dışsal ve Nesnel Olması	16
C. Etkenin Cezai Sorumluluğunun Yalnızca Bildiği (Düşündüğü ve Öngördüğü) ve İsteddiği Kadar Olması	20
D. Devletin Üç İşlevi.....	21
II. SUÇ VE DİĞER HAKSIZLIKLAR	22
A. Suç-Haksızlık	22
B. Suç-Kabahat (Yönetim Hukuku Hukuka Aykırılığı)	24
C. Suç-Disiplin Suçu	29
III. CEZA HUKUKU KURAMLARI	29
A. Üç Tür Ceza Hukuku Anlayışı (Bu İnsanları Niçin Cezai Olarak Sorumlu Tutuyoruz?)	31
1. Eylem Temelli (İng. act-based criminal law) Ceza Hukuku Dizgesi	34
2. Suçluluk Temelli Ceza Hukuku Dizgesi (İng. Guilt-Based Criminal Law).....	38
3. Etken Temelli Ceza Hukuku Dizgesi (İng. Actor-Based Criminal Law).....	40
B. Belirli Eylemlerin Suç Sayılmasına İlişkin Yaklaşımlar (Belirli Eylemler Niçin Suç Sayılır?)	41
1. Ödev Temelli Suç Anlayışı	42
2. Zarar Temelli Suç Anlayışı.....	44
3. Düzgü Temelli Suç Anlayışı	46

C. Devletin Ceza Yaptırımını Kullanmasının Haklılığını Ortaya Koyan Siyaset Kuramları (Ceza Vermenin Siyasal Gerekçeleri) (Niçin sorumlu tutulanları cezalandırıyoruz?) (Ceza adı verilen şiddetin anlamı nedir?)	48
1. Özgürlükçülük (İng. Libertarianism).....	51
2. Erkinlik (İng. Liberalism).....	55
3. Toplulukçuluk (İng. Communitarianism)	61
4. Yetkinlikçilik (İng. Perfectionism).....	63
D. Devletin Ceza Adı Verilen Şiddet ile Suçluları Acı Çekmeye Zorlarken Nasıl Meşruiyet Kazandığına İlişkin Kuramlar	67
1. Toplumsal Sözleşme ve Gönüllü Olma Kuramı	67
2. Demokrasi Kuramı.....	68
3. Gönüllü Olma-Saldırı-Öz-savunma	70
E. Suçun İç Yapısına İlişkin Suç Dizgeleri	75
1. İki Ögeli (İng. bipartite) Suç Dizgesi	75
2. Dört Ögeli (İng. quadripartite) Suç Dizgesi	77
3. Üç Ögeli (İng. tripartite) Suç Dizgesi	80
4. Bütüncül Suç Dizgesi.....	84
F. Korunan Değerin Geçerliliğinin Çiğnenmesinin Haklılığını Ortaya Koyan Aktöresel Kuramlar (Suçlu Değil Yargısının Aktöresel Gerekçeleri)	88
1. Yararcılık.....	88
2. Kantçılık.....	90
IV. TİPİKLİK.....	97
A. Tipin Tanımı.....	97
B. Tipin İşlevi.....	103
C. Tipin Ögeleri.....	107
D. Tipin Kapsamında Olan Eylemler	114
E. Tip-Hukuka Aykırılık İlişkisi	114
F. Tip-Haksızlık İlişkisi.....	116
G. Tip-Suç İlişkisi	118

H. Tip-Suçluluk Bilinci (Yönelmişlik/H.n.'nin Yokluğu Bilinci/ S.k.a.n.'nin Yokluğu Bilinci) İlişkisi.....	119
I. Tipin/Tip Örneğinin Varlığının Bilinci (Tipin Öznel Varlığı)	122
J. Temel Suç Tipinin Nesnel Öğeleri	123
1. Etken(Fail)	123
2. Edilgin (Mağdur)	130
3. Eylemin Nesnesi (Suçun Özdeksel Konusu)	138
4. Eylem	140
a. Eylem Kuramları.....	143
aa. Bedensel Hareket Kuramı.....	143
bb. Ereğe Yönelmiş Özgür İstencin Dışsallaşması Olarak Eylem Kuramı.....	148
cc. Ereğe Yönelmiş Özgür İstencin Yönlendirilmesi ve Yönetilmesi Olarak Eylem Kuramı	167
dd. İletişimsel Eylem Kuramı.....	173
b. Eylemin işlevi	176
c. Eylem Yeterliliği.....	177
d. Eylemin Tekliği.....	177
e. Eylemin Hareketlere Bölünebilmesi.....	178
f. Eylemin Elverişliliği	178
g. Eylemin Nicelikleri	179
h. Eylemin Önkoşulları.....	181
i. Eylemin Tipte Düzenleniş Biçimine Göre Suçlar.....	181
aa. Serbest Eylemli Suçlar-Bağlı Eylemli Suçlar	181
aaa. Serbest Eylemli Suçlar.....	181
bbb. Bağlı Eylemli Suçlar	182
bb. Tek Eylemli Suçlar- Kümeli (Birden Çok) Eylemli Suçlar-Seçenek Eylemli Suçlar-Alışkanlık Durumuna Getirilmiş Eylemli Suçlar-Uğraş Durumuna Getirilmiş Eylemli Suçlar.....	183
aaa. Tek Eylemli Suçlar.....	183
bbb. Kümeli (Birden Çok) Eylemli Suçlar	183

ccc. Seçenek Eylemli Suçlar	185
ddd. Alışkanlık Durumuna Getirilmiş Eylemli Suçlar	186
eee. Uğraş Durumuna Getirilmiş Eylemli Suç	187
cc. İcrai Eylemli-Savsama Eylemli Suçlar	188
aaa. İcrai Eylemli Suçlar	189
bbb. Savsama Eylemli Suçlar.....	189
aaaa. Gerçek Savsama Eylemli Suçlar	190
bbbb. Görünüşte Savsama Eylemli Suçlar	191
dd. Ani Eylemli Suçlar-Kesintisiz Eylemli Suçlar.....	193
5. Sonuç	196
a. Kavram	196
b. Geniş Anlamda Sonuç-Dar Anlamda Sonuç Bölümlemesi.....	199
c. Ana Sonuç-Yan Sonuç Bölümlemesi	201
d. Somut Tehlike Sonucu-Zarar Sonucu Bölümlemesi.....	202
e. Sonuçlu Suçlar-Sonuçsuz Suçlar (Yalnızca Hareket Suçları) Bölümlemesi	206
f. Sonucu Eyleme Bitişik Suçlar-Sonucu Eylemden Ayrı Suçlar	213
g. Sonucun Tipte Düzenleniş Biçimine Göre Suçlar.....	214
aa. Tek Sonuçlu Suçlar- Kümeli (Birden Çok) Sonuçlu Suçlar-Seçenek Sonuçlu Suçlar.....	214
aaa. Tek sonuçlu Suçlar	214
bbb. Kümeli (Birden Çok) Sonuçlu Suçlar	215
ccc. Seçenek Sonuçlu Suçlar	215
bb. Ani Sonuçlu Suç-Kesintisiz Sonuçlu Suç.....	217
cc. Kalkışma Suçları	217
dd. Sonuç Niçiniyle Ağırlaşmış Suçlar (Sonucun Nicelikleri)	218
ee. Sonucun Birden Çok Tipi Çiğnediği, Düzgünün Çatışması Kuralları Çerçevesinde Tek Tipin Çiğnenmesinin Gerçekleşmiş Sayıldığı Suçlar	219

aaa. Karma Suçlar.....	219
bbb. Geçitli Suç.....	219
ccc. Bileşik Suç.....	220
ff. Sonucun Gerçeklemediği Durumlar (Kalkışma ve Gönüllü Vazgeçme)	221
h. Sonuç ile Eylem Arasındaki İlişki.....	221
i. Sonuç ile Suçun Tamamlanma Anı Arasındaki İlişki	222
j. Sonuç ile Suçun Sona Erme Anı Arasındaki İlişki	223
6. Nedensellik Bağlantısı	223
a. Genel Açıklama.....	223
b. Nedensellik Bağlantısının Tanımı	225
c. Nedensellik Bağlantısının Tipin Nesnel Ögesi Olması ...	226
d. Nesnel Yüklenebilirliğin Nedensellik Bağlantısının Ögesi Olması.....	227
e. Nedensellik Bağlantısı Kuramı Olmasaydı Olmazdı.....	227
f. Nedenselliğin Etki Alanı (Nedenselliğin Sorun Olarak Karşımıza Çıktığı Alan)	230
g. Tek Nedenin Bulunduğu Durumlarda Özel Sorunlar	231
aa. Öne Geçen Nedensellik.....	231
bb. Varsayılan Nedensellik	231
h. Birden Çok Nedenin Bulunduğu Durumlarda Özel Sorunlar	232
aa. Olmasaydı Olmazdı Kuramının Yetersizliği (Gücü Yeter Elbirliği Nedensellik/Seçenek Nedensellik)	232
bb. Birden Çok Nedenin Bulunduğu Durumlarda (Seçenek Nedensellik Dışında) Sorunun Nedensellik Değil Yüklenebilirlik Olması	232
i. Nedenlerin Birleşmesi	233
j. Nesnel Yüklenebilirliğin Suç Ortaklığının Bulunmadığı Durumlarda Tartışma Konusu Olması.....	235
k. Nesnel Yüklenebilirlik	235

l. Nesnel Yüklenebilirlik Kavramının Temel Belirleyeni: Birinci Nedene (Etkenin Eylemine) Dönülerek Sorumluluğun Belirlenmesi (Tersinme) Yasağı	242
m. Önceki Nedene Dönülerek Sorumluluğun Belirlenmesi Yasağı Kapsamına Giren Durumlar	244
aa. Kümeli Nedensellik	244
bb. İkinci Nedenin Birleşmesiyle Sonucun Gerçekleştiği Nedensellik.....	244
n. Nedensellik Bağlantısı, Nesnel Yüklenebilirlik ve Yönelmişlik İlişkisi	246
o. Öznel Yüklenebilirliğin Ortadan Kalktığı Durum (Yönelmemiş Özensizlik (Basit Taksir) ya da Düşkü)	247
p. Görünüşte Savsama Eylemli Suçlarda Nedensellik Bağlantısı.....	247
K. Tipin Öznel Öğeleri.....	248
1. Genel Bilgiler	248
2. Yönelmişlik	252
a. Yönelmişlik Tanımı	252
b. Yönelmişliğin Bölümlenmesi	259
aa. Ana Sonuca Yönelmişlik (Lat. in intentione) -Yan Sonuca Yönelmişlik (Lat. praeter intentionem) Bölümlemesi.....	260
bb. Zarar Sonucuna Yönelmişlik-Somut Tehlike Sonucuna Yönelmişlik Bölümlemesi.....	266
cc. Doğrudan Yönelmişlik (Lat. in intentione)- Dolaylı Yönelmişlik (Lat. praeter intentione) Bölümlemesi	270
dd. Weber Yönelmişliği (kastı)	277
ee. Tasarlama	278
c. Yönelmişliğin Kapsamı.....	282
d. Yönelmişlik Tipiklik ve Tipiklik Bilinci İlişkisi	287
e. Yönelmişliğin Aranacağı Zaman.....	287

3. Yönelmemiş Özensizlik (Basit Taksir).....	290
a. Genel Bilgiler	290
b. Yönelmemiş Özensizlik.....	292
c. Yönelmemiş Özensizliğin Öğeleri.....	296
aa. Yönelmemiş Özensizlikle Olası Yan Zarar Sonucuna Neden Olmanın Cezalandırılacağını Öngören Bir Düzgü Olması	296
bb. Yönelmişliğin Bulunmaması.....	296
cc. Düşkü Olmaması.....	297
dd. Dikkat ve Özen Yükümlülüğüne Aykırılık	297
ee. Tehlike Sonucunun Öngörülebilir Olması ve Öngörülmesinin Gerekmesi.....	301
ff. Olası Yan Zarar Sonucunun Gerçekleşmiş Olması....	303
d. Yönelmemiş Özensizlikle İşlenen Suçlarda Nedensellik ve Nesnel Yüklenebilirlik	304
e. Yönelmemiş Özensizlikle İşlenen Suçta Suçluluk (Kınanabilirlik)	304
f. Yönelmemiş Özensizliğin Türleri.....	306
4. Olası Yan Zarar Sonucuna Yönelmişlik (Olası Kast) ile Tehlike Sonucuna Yönelmişlik (Bilinçli Taksir) Arasındaki Ayırım.....	307
5. Olası Yan Zarar Sonucuna Yönelmişliğin (Olası Kastın) Sonuçları	309
6. Erek İle Güdü (Saik) Arasındaki Ayırım	311
7. Kimi Suç Tiplerinde Bulunan “Bilerek” Biçimindeki Anlatım.....	313
8. Tipte Yer Alan Nesnel Öğelerin Anlamsal Bilgisi	314
9. Yönelmişliğin Varlığı İçin Aktüel Bilincin Gerekliliği	315
10. Dar Anlamda Ana Zarar Sonucu (Birinci Derece Doğrudan Yönelmişlik) Aktüeldir	316

11. Zorunlu Yan Zarar Sonucuna Yönelmişlik (İkinci Derece Doğrudan Yönelmişlik), Aktüel Olmasa da Aktüel Olduğu Varsayılır	316
12. Olası Yan Zarar Sonucuna Yönelmişlik (Olası Kast) Potansiyeldir.....	317
13. Somut Tehlike Sonucuna Yönelmişlik (Bilinçli Taksir) Potansiyeldir.....	317
14. Kalkışma Durumunda Yönelmişlik Aktüeldir.....	318
15. Yönelmişliğin Varlığı İçin İsteme Ögesi Gerekli midir?.....	319
16. Savsama Eylemli (İhmali) Suçlarda Yönelmişlik	322
17. Yönelmişliğin Özdeksel Öge Alanında Olması	323
18. Yönelmişliğin Hem Haksızlığı Gerçekleştirme Biçimi Olması Hem de Suçluluğun (Kınanabilirliği) Türü Olması	323
19. Edilginin Korunan Değerinin Geçerliliğinin Çiğnenmesinin, Nesnel Olarak Tüm Öznel Bakımından Çiğnenmesi Olması	324
V. H.N.'NİN BULUNMAMASI	325
A. Hukukun İki Anlamı	325
B. H.n.'ye İlişkin Yaklaşımlar.....	327
1. Üstün Toplumsal Düzgü Yaklaşımı.....	327
2. Toplumsal Olarak Haklı Görülme ve İlginin Gönül Olması Yaklaşımı	330
a. Toplumsal Olarak Haklı Görülme Niçini: Daha Hafif Kötülüğün Seçimi	330
aa. Daha Hafif Kötülüğün Seçiminin Koşulları.....	335
aaa. Yakınlık (filhal-eli kulağındalık).....	337
bbb. Gereklilik	338
ccc. Orantılılık	338
ddd. Daha Büyük Korunan Değerin Geçerliliğini Koruma İstenci	338
b. İlginin Gönül Olması	340
C. Haksızlığın Tanımı.....	342

D. Haksızlığın Niteliğinin ve Niceleğinin (Basamağının) Belirlenmesi.....	342
E. Haksızlıkla İlgili Birkaç Sorun	342
F. H.n.'ler aynı olayla ilgili olarak yan yana uygulanabilir.	344
G. Haksızlık Bilinci Tanımı ve Konusu	345
H. Haksızlık Bilinciyle İlgili Birkaç Sorun	347
I. Haksızlık Bilincinin Suç Kuramı İçindeki Yeri (Haksızlık Bilinci Yönelmişliğin Bir Parçası mı? Suçluluğun (Kınanabilirliğin) Bir Parçası mı? Cezai Sorumluluğun Belirlenmesinde Herhangi Bir Etkisi Yok mu?)	354
J. H.n.'nin Yokluğu Bilincinin Kapsamı	370
1. Birkaç Sorun.....	374
VI. SUÇLULUK (KINANABİLİRLİK/KUSURLULUK)	382
A. Suçluluk Kuramları	389
1. Kirlilik (Dünya Üzerinde Bir Leke) Olarak Suçluluk	389
2. Haksızlık Bilinçliliği (Öznel Bir Durum) Olarak Suçluluk....	389
3. Bilinç Durumu (Öznel Bir Durum) Olarak Suçluluk (Suçluluğun Tinbilimsel Kuramı)	390
4. Düzgüsel Bir Olması Gerekene Göre Kınanabilirlik (Düzgüsel Toplumsal Bir Yargı) Olarak Suçluluk (Düzgüsel Kuram)	396
5. Toplumsal Denetim Mekanizmasının Bir Dışlisi Olarak Suçluluk (Suçluluğun İşlevsel Kuramı)	400
B. S.k.a.n.'ye İlişkin Yaklaşımlar.....	401
1. Özgür İstenç Yaklaşımı.....	401
a. İstenç Özgürlüğünün Azalması ya da Ortadan Kalkması Yüzünden Bağışlama Yaklaşımı	402
b. Özne Sorumluluğunun Bulunmaması Yaklaşımı.....	402
2. Yapısal Yaklaşım.....	402
C. Suçluluğu Ortadan Kaldıran Azaltan Neden ve Niçinler (S.K.A.N)	403

1. Eyleminin Değerlendirilmesini Ortadan Kaldıran ya da Azaltan Neden ve Niçinler	403
a. Öznel Yüklenebilirlik Yeterliliğini Kaldıran ya da Azaltan Nedenler.....	403
aa. Öznel Yüklenebilirlik Yeterliliğinin Tanımı.....	403
bb. Öznel Yüklenebilirlik Yeterliliğinin Bulunmaması Yönelmişliği Ortadan Kaldırır mı?.....	405
cc. Öznel Yüklenebilirlik Yeterliliğinin Aranacağı Zaman.....	405
dd. Yaş Küçüklüğü.....	409
ee. Sağır ve Dilsizlik	411
ff. Us Sayrılığı	413
gg. Geçici Neden.....	414
hh. Haksız Kışkırtma	415
aaa. Kavram	415
bbb. Haksız Kışkırtmanın Hukuksal Niteliği.....	416
ccc. Haksız Kışkırtmanın Koşulları	417
aaaa. Kışkırtmayı Oluşturan Haksız Bir Eylemin Bulunması	417
bbbb. Kışkırtmayı Oluşturan Haksız Eylemin Etkende Öfke Oluşturması.....	418
cccc. Suçun Öfkenin Etkisi Altında İşlenmiş Olması	419
dddd. Suçun, Kışkırtma Oluşturan Haksız Eylemi Gerçekleştiren Kimseye Karşı İşlenmiş Olması	419
ddd. Haksız Kışkırtmada Özel Durumlar.....	419
eee. Haksız Kışkırtmanın Sonuçları	422
fff. Haksız Kışkırtmanın Özdeksel Koşullarında Yanılgı	422
ggg. Haksız Kışkırtmada Sapma	422
b. Yanılgı ve Sapma	423
aa. Yanılgı	423
aaa. Yanılgı Kavramı.....	423

bbb. Yanılgı Türleri	427
aaaa. Tipe İlişkin Yanılgı (Yönelmişliği Ortadan Kaldıran Yanılgı)	431
aaaaa. Tipin/Tip Örneğinin (Özel) Varlığında Yanılgı	431
bbbbb. Tipin Yürürlüğünde Yanılgı	435
ccccc. Tipin Varlığında Tersine Yanılgı (Varsayılan Suç)	437
ddddd. Tipin Nesnel Öğelerinde Yanılgı	440
aaaaaa. Etkende Yanılgı	443
bbbbbb. Edilginde Yanılgı	444
cccccc. Eylemin Nesnesinde Yanılgı	445
dddddd. Eylemin Niceliklerinde Yanılgı ...	447
eeeeee. Nedensellik Bağlantısında Yanılgı	447
bbbb. H.n.'ye İlişkin Yanılgı	448
aaaaa. H.n.'nin (Özel) Varlığına İlişkin Yanılgı	448
bbbbb. H.n.'nin Nesnel Koşullarına İlişkin Yanılgı	451
ccccc. H.n.'de Tersine Yanılgı	454
ddddd. H.n.'ye İlişkin Yanılgı Konusunda Birkaç Sorun	456
bb. Sapma	460
2. Güç ve Gözdağına Direnmeme Seçimi	460
a. Güç	461
b. Gözdağı (Tehdit)	462
SONUÇ	465
KAYNAKÇA	467